

УДК 159.9

А-43

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 29.02.2024 № 5).

А-43 Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 22 груд. 2023 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024. 100 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності» (22.12.2023), у роботі якої взяли участь зарубіжні та вітчизняні теоретики та практики в галузі психології й медицини, здобувачі вищої освіти та докторанти закладів вищої освіти.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); канд. псих. наук, доц. **Людмила ПРИСНЯКОВА** (*заст. голови*); **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*); докт. політ. наук, проф. **Олег АГАРКОВ**; докт. псих. наук, проф. **Олександр САМОЙЛОВ**; докт. мед. наук, проф., засл. лікар України **Ірина СПРІНА**.

ISBN 978-966-981-878-2

© ВНПЗ ДГУ, 2024

© Автори, 2024

- навчити дитину говорити про власні емоції, про сни, думки, про все, що турбує, інакше до фантазує;
- якщо дитина бачила щось страшне, краще спитати що він відчуває, зазначити що ви завжди його вислухаєте, втішите;
- допомогти символізувати емоції через гру та творчість (малювати, ліпити, іграшки, виразити через тіло та рух);
- звернути увагу, якщо перестає грати або гра не розвивається, це може вказувати на травматичний стрес, починає грати в смерть, катастрофу – краще звернутись до психотерапевта; якщо почали снитися кошмари – говорити, обнімати, втішати.

Врахування всіх рівнів емоційного сприйняття допоможе знизити рівень стресу дитини дошкільного віку, активізувати його внутрішні ресурси, відновити довіру дитини до себе, укріпити його життєстійкість [2, С.37-38].

Висновок. Психологічні травми, зумовлені війною, мають як короткострокові, так і довготривалі наслідки для дитячої психіки: чим довший конфлікт, тим серйозніші симптоми. Тому перед психолого - педагогічною спільнотою України постають нові серйозні виклики щодо теоретичного та практичного опрацювання та вирішення поставлених задач.

Список використаних джерел та літератури:

1. Омельченко Я.М. Психологічна допомога дітям з тривожними станами / Яніна Омельченко, Зоя Кісарчук – К.: Шкільний світ, 2008. – 112 с.
2. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій. Методичний посібник. / З. Г. Кісарчук, Г. П. Лазос, Л.І. Литвиненко, Л.Г. Царенко. – К.: , 2015. – 207 с.
3. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту: навчально - методичний посібник. – К.: Агенство «Україна», 2015. – 106 с.

Красильникова Аліна Олексіївна

здобувачка вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Корсунська Вікторія Валентинівна

практичний психолог, волонтер AWO SPI

Soziale Stadt und Land Entwicklungsgesellschaft

(Німеччина)

КОЛІР ЯК АСОЦІАТИВНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНФЛІКТУ ОСОБИ

Колір існує навколо нас як в природному, так і в штучному середовищі. Ми бачимо це з того моменту, як розплющуємо очі, до того моменту, як ми відпочиваємо. Наш світ складається з безлічі кольорів та комбінацій, кожен з яких надає на нас якусь форму. У мистецтві та антропології символіка кольору

відноситься до здатності кольору позначати сенс і передавати нематеріальні ідеї та емоції. Ми розуміємо, що *колір* – це відчуття, яке виникає в свідомості людини при дії на її органи зору електромагнітного випромінювання видимого діапазону спектру.

Вивчаючи тему психологічного впливу кольору на особистість, варто зазначити, що цей вплив досить двоякий. *Первинний вплив* здійснюється завдяки нашому враженню від сприйняття середовища чи предметів. Наприклад, легкість, тяжкість, тепло, холод, вологість і таке інше. *Вторинний вплив* здійснюється підсвідомо, через наші асоціації. Цей вплив більш індивідуальний та накопичується у процесі поповнення життєвого досвіду.

Так, ще з давніх часів, на генетичному рівні людей передаються деякі асоціації. Ось із темрявою, наприклад, зв'язуються чорний і темно-синій кольори, тому вони викликають почуття страху та тривоги, бо це нічна темрява, вечір та сутінки. А ось жовтий та оранжевий навпаки, викликають асоціації із ранком та світлим сонячним днем, а тому веселять і дають відчуття безпеки. Природний зелений заспокоює та надає почуття свіжості, він як весняна травичка. Блакитний асоціюється із легкістю та спокоєм, ніби повітряне небо. Білий – чистота та невинність, як сніг. Коричневий – земля.

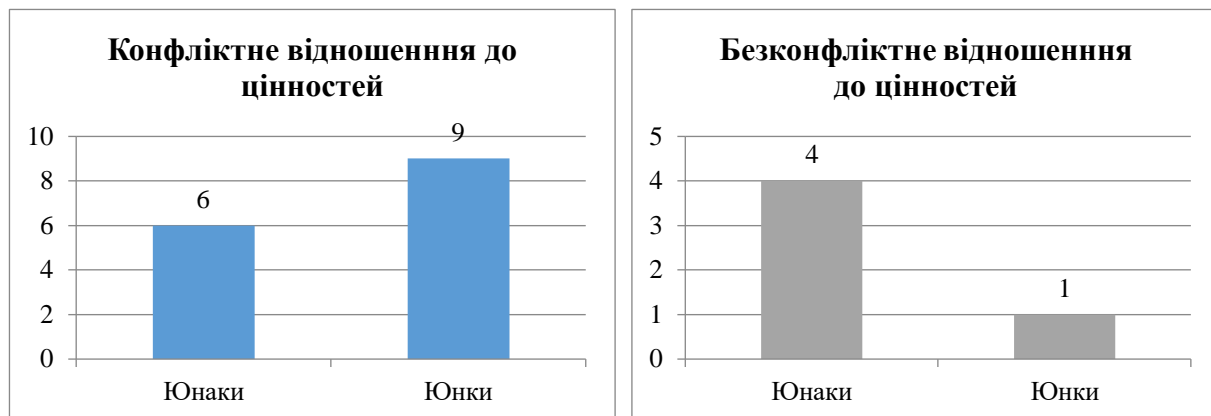
Взагалі, звичка сприймати світлі тони зверху, а темні знизу теж пішла від природи: вище розташовуються блакитний та жовтий, а нижче темні – коричневий, зелений, червоний. Цікаво, що ахроматичні кольори не будуть асоціюватись з якимись емоційними станами, бо це абстрактні кольори чорної безодні космосу та сліпучої білизни сонця.

На нашу думку, цікаво прослідити саме наш несвідомий вибір кольорів у зв'язку із життєвими труднощами, котрі зараз проживаються. Це було цікаве дослідження. У зв'язку з обмеженнями, з якими стикнулося суспільство, місцем для проведення дослідження обрано Інтернет-простір, а саме месенджер Telegram. У дослідженні взяли участь 20 студентів віком 20-21 рік. З них 10 юнаків та 10 юнок. *Гіпотезою* дослідження висунуто припущення про те, що асоціативний вибір кольору відображає внутрішні конфлікти осіб юнацького віку. Проаналізувавши методичний матеріал, було взято наступні методики: Колірний тест відносин (КТВ) Є. Бажина і О. Еткинда, а також Восьмиколірний тест М. Люшера.

Учасники знаходились у комфортному для них середовищі. Після виконання цієї умови, їм надавалась інструкція до проходження методик. Першою була КТВ, другою Восьмиколірний тест. У ході роботи проводилася бесіда, яка допомагала у проходженні та роз'ясненні спірних питань. По закінченню, усі учасники відчували себе добре, у деяких підвищився настрій та з'явилась енергія для виконання власних справ. Отже, ми пропонуємо розглянути результати двох методик.

Проведення першої методики (КТВ) ми отримали наступну інформацію: при визначенні осіб, предметів і понять, які грають в житті випробуваного істотно значення лише один хлопець вказав себе у списку. Для інших це питання задавалось наприкінці методики; кількість конфліктних відношень до

себе у юнаків та юнок рівнозначна – дві особи. Взагалі конфліктне відношення до власних цінностей простежується у 15 осіб – у 6 юнаків та 9 юнок. У п'яти осіб не виявлено конфліктного відношення.

Діаграма 1. Відношення до цінностей

Найчастішим кольором для асоціації із самим собою було обрано синій, на другому місці опинився зелений.

Діаграма 2. Вибір асоціативного кольору до свого «Я»

Усі цінності можна розподілити на дві групи: матеріально докільне (природа, тварини та рослини, речі, їжа та напої, гроші, література, музика) та духовно-соціальне (потреби, риси характеру, відчуття, здоров'я, любов, дружба, сім'я, самореалізація, розваги та хобі, кохана людина, робота та кар'єра).

Якщо брати оригінальні формулювання, то на першому місці опинилась сім'я, на другому – дружба та гроші, на третьому – самореалізація та любов.

Проте, в нас є деякі вагання щодо інтерпретації результатів, адже все зводиться лише до номерного ряду кольору за Люшером. Тим самим, відкидається вплив асоціативного фактора, а саме відчуття та інтерпретаційне значення кольору.

Діаграма 3. Цінності учасників

Наприклад, коричневий колір має 6 місце і якщо з ним є асоціація у системі цінностей, то це означає конфліктний прояв, але людині може подобатись цей колір і асоціюватись з опорою, стабільністю та комфортом. До речі, більшість опитуваних ставили цей колір як раз навпроти сім'ї, надійності, улюбленої іграшки (що дає відчуття комфорту та дитячої безпеки) чи друзів.

Саме тому ця методика, на мою думку, дещо недопрацьована. Її краще застосовувати для індивідуальних випадків, не відкидаючи впливу характерних рис кольору, культурного та індивідуального сприйняття кольору. Крім того, після завершення обов'язкова бесіда та обговорення конфліктних результатів, бо можлива не правдива інтерпретація результатів. Проведення Восьмиколірного тесту М. Люшера дало наступну інформацію: внутрішні конфлікти були присутні у всіх тою чи іншою мірою вираженості, проте повністю відсутні лише у 3 осіб – двох юнаків та однієї юнки.

Таблиця 2

Основні внутрішні конфлікти	
Основні конфлікти	Кількість осіб
бажання аби залишили у спокої та мирі	6
бажання взаєморозуміння	3
бажання бути незалежним та самостійним	2
бажання бути незалежним та самостійним	4
забагато бере на себе	2
шукає виходу із неприємної ситуації	6
небезпека безрозсудної поведінки	2
перенавантаження	3
бажання суспільного визнання	2

На фоні цих внутрішніх конфліктів в 11 осіб виявлено стресовий стан. Незначні конфлікти присутні у 16 осіб, відчутні конфлікти – у 12 осіб, серйозні конфлікти – у 4 осіб. Незначна тривожність присутня у 11 осіб, емоційна напруга – у 8 осіб, стан дезадаптації – в однієї особи.

Ці дилеми – це більше, ніж просто важкі рішення; вони є прикладами внутрішнього конфлікту. Внутрішній конфлікт виникає, коли ми відчуваємо у собі протилежні бажання, цінності чи переконання. Це напруга, яку особистість відчуває, коли «серце говорить» одне, а розум стверджує протилежне. Ці конфлікти можуть змінюватись від незначних внутрішніх проблем, таких як вибір між двома варіантами обіду, до серйозних моральних конфліктів, які можуть радикально вплинути на перебіг життя особистості.

Проаналізувавши результати двох методик, можна судити про те, що залежність між асоціативним вибором кольору та внутрішнім конфліктом особистості дійсно існує і через неї можна прослідити сутність конфліктів у юнаків та юнок. Це підтверджує обрану гіпотезу дослідження про те, що асоціативний вибір кольору відображає внутрішні конфлікти осіб юнацького віку.

На додаток, є спеціальні методики на їх виявлення. Прослідковано наступні закономірності: лише один із двадцяти осіб вказав себе у переліку цінностей, лише один учасник не має ніяких внутрішніх конфліктів за жодною з методик, серед цінностей переважають духовно-соціальна група (сім'я, любов, дружба і так далі), у чотирьох осіб досить серйозні внутрішні конфлікти. Крім того, у 50% учасників перебувають у стресовому стані.

На останок ми пропонували відповісти на питання:

– Чому небо блакитне? Багатобарвний сонячний промінь фарбує товстий шар повітря, а невидимі крихітні частинки пилу і водяних крапель розсіюють кольори спектра. Чим менші ці частки, тим коротші світлові хвилі вони розсіюють. Тому небо і забарвлюється в блакитний колір.

– Чому буває райдуга? Райдуга – це сонячний промінь, котрий проходить крізь дощові краплі розсіюючись на спектр. Іноді райдуга буває вночі, коли після дощу яскраво світить місяць, проте вона тьмяніша та біліша. Найцікавіше явище, коли веселка з'являється через відбиття від рівної льодяної поверхні.

– Чому сніг білий? Сніжинка може пропустити крізь себе сонячний промінь, але у купі вони стають непрозорими та повністю відбивають білий промінь.

Отже, колір – це те явище, котре розповсюджене всюди, будь це навіть монохромність. Тому, психологія кольору має багате застосування. Її знання широко застосовуються у сферах готельно-ресторанної справі, дизайнерстві, маркетингу і, звісно ж, у терапії.

Таким чином, враховуючи показники отримані у ході дослідження в обмежених умовах, ми спробували висловити власну думку та пояснити розуміння внутрішнього конфлікту через колір.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Основи теорії кольору : навч.-метод. посіб. для здоб. освіт. ступеня бакалавра спец. 186 «Видавництво та поліграфія» усіх форм навчання / упоряд. : Т. І. Веретільник, Л. Д. Мисник, Р. Б. Капітан, Ю. П. Мамонов, О. В. Манзюра. Черкаси: ЧДТУ, 2020 130 с.
3. Прищенко С. В. Еволюція науки про колір. *Академія кольору*. 2006.
4. Прищенко С. В. Основні характеристики кольору. *Академія кольору*. 2006.
5. Прищенко С. В. Сприйняття кольору. *Академія кольору*. 2006.
6. Туриніна О. Л. Практикум з психології : навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 328 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p08_27.pdf.
7. Fussell G. The Meaning of Colors in Cultures Around the World. / Shutterstock. Blog Home. Designer. URL: <https://www.shutterstock.com/blog/color-symbolism-and-meanings-around-the-world>.
8. Chapman C. Color Theory for Designer, Part 1 The Meaning of Color. May 20, 2021. URL: <https://www.smashingmagazine.com/2010/01/color-theory-for-designers-part-1-the-meaning-of-color/>.
9. Циба І. Коротко про теорію кольору. 2013. URL: <http://www.colorantlab.com/theory.html>.

Охотник Ярослава Станіславівна

здобувачка вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Корсунська Вікторія Валентинівна

практичний психолог, волонтер AWO SPI

Soziale Stadt und Land Entwicklungsgesellschaft

(Німеччина)

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Проблема пандемії на сьогодні має інше розуміння. Зміни, що відбуваються на міжнародній арені, пов'язані не тільки з хворобою, яка змінила свій напрям впливу на організм людини. Відбулась своєрідна еволюція. Вірус реплікується, або створює нові копії себе самого, тобто відбувається «мутація», що призводить до змін характерних особливостей вірусу. Сьогодні однією з найголовніших світових подій, що вплинула на світове суспільство в цілому – це війна. Саме вона відвернула суспільство від